

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejski

w sprawie **M.B., D.K. i S.S.**

skazanych z art. 258 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 6 grudnia 2023 r.,

wniosków obrońców skazanych o wstrzymanie wykonania prawomocnego wyroku

Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 24 kwietnia 2023 r., sygn. akt II AKa 123/22,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 12 października 2021 r., sygn. akt IV K 411/15,

na podstawie art. 532 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł

nie uwzględnić wniosków.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 12 października 2021 r., sygn. akt IV K 411/15:

1. uznał M.B. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 258 § 3 k.k., za które wymierzył mu karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1.1.) oraz przestępstwa z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w brzmieniu obowiązującym w okresie jego popełnienia w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., za które wymierzył mu karę 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w ilości 540 stawek dziennych po 50 zł każda (pkt 1.2.), a w konsekwencji, na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu

obowiązującym w okresie popełnienia przez wymienionego przypisanych mu czynów w zw. z art. 4 § 1 k.k., wskazane jednostkowe kary pozbawienia wolności połączył i wymierzył mu karę łączną 5 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1.3.), zaliczając na jej poczet okres tymczasowego aresztowania (pkt 1.4.);

2. uznał D.K. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 258 § 1 k.k., za które wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności (pkt 4.1.) oraz przestępstwa z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w brzmieniu obowiązującym w okresie jego popełnienia w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., za które wymierzył mu karę 4 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w ilości 450 stawek dziennych po 50 zł każda (pkt 4.2.), a w konsekwencji, na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w okresie popełnienia przez wymienionego przypisanych mu czynów w zw. z art. 4 § 1 k.k., wskazane jednostkowe kary pozbawienia wolności połączył i wymierzył mu karę łączną 4 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 4.3.), zaliczając na jej poczet okres tymczasowego aresztowania (pkt 4.4.);
3. uznał S.S. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 258 § 1 k.k., za które wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności (pkt 2.1.) oraz przestępstwa z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w związku z art. 12 k.k. w brzmieniu obowiązującym w okresie jego popełnienia w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., za które wymierzył mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w ilości 400 stawek dziennych po 50 zł każda (pkt 2.2.), a w konsekwencji, na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w okresie popełnienia przez wymienionego przypisanych mu czynów w zw. z art. 4 § 1 k.k., wskazane jednostkowe kary pozbawienia wolności połączył i wymierzył mu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności (pkt 2.3.), zaliczając na jej poczet okres tymczasowego aresztowania (pkt 4.4.).

Rzeczonym wyrokiem orzeczono względem wyżej wymienionych również środki karny w postaci obowiązku naprawienia szkody (pkt 5) oraz rozstrzygnięto o kosztach procesu (pkt 6).

Od powyższego orzeczenia apelacje wywiedli obrońcy skazanych oraz oskarżyciel posiłkowy. Obrońca M.B. i D.K. – adw. R.K. podniósł zarzuty bezzwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.), obrazy przepisów postępowania (art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.; art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.; art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.; art. 7 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k.; art. 7 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k.), a także błędu w ustaleniach faktycznych. Z kolei obrońca M.B. i D.K. – adw. E.R. podniosła zarzuty obrazy przepisów postępowania (art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k.; art. 7 k.p.k.), błędów w ustaleniach faktycznych, a z ostrożności procesowej także obrazy przepisów prawa materialnego (art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.). Natomiast obrońca oskarżonego S.S. podniósł zarzuty bezzwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.), obrazy przepisów postępowania (art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k.; art. 7 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k.; art. 171 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k.) oraz obrazy przepisów prawa materialnego (art. 258 § 1 k.k.). Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżonemu wyrokowi w zakresie orzeczenia o środku kompensacyjnym zarzucił obrazę przepisów prawa procesowego (art. 366 § 1 k.p.k.) oraz prawa materialnego (art. 46 § 1 k.k.).

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2023 r., sygn. akt II AKa 123/22, zmienił zaskarżony wyrok m.in. w ten sposób, że:

- uchylił rozstrzygnięcie o karze łącznej pozbawienia wolności orzeczonej względem M.B. (pkt. I.1.);
- zmienił opis czynu przypisanego M.B. w pkt 1.1. zaskarżonego wyroku i czyn ten zakwalifikował z art. 258 § 1 k.k. (pkt I.2.);
- zmienił opis czynu przypisanego M.B. w pkt 1.2. zaskarżonego wyroku, a orzeczoną za ten czyn karę pozbawienia wolności obniżył do 4 lat i 3 miesięcy (pkt I.3);
- na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w okresie popełnienia przez oskarżonego M.B. przypisanych mu czynów w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzeczone wobec wymienionego jednostkowe kary pozbawienia wolności połączył, wymierzając mu jako karę łączną 5 lat pozbawienia wolności (pkt I.4.);

- zmienił rozstrzygnięcie w zakresie orzeczonego środka karnego (pkt I.7., I.8, I.9).

W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (pkt II), a także rozstrzygnął w przedmiocie kosztów procesu (pkt III, IV, V).

Kasację od wyroku sądu odwoławczego wywiódł obrońca M.B. i D.K. oraz obrońca S.S. Pierwszy z wymienionych, zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażąco i mającą istotny wpływ na treść wyroku obrazę przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegającą na zaniechaniu dokonania przez Sąd Apelacyjny w Lublinie wszechstronnej kontroli odwoławczej oraz należytego rozważenia i ustosunkowania się w uzasadnieniu orzeczenia do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, jak również na zaakceptowaniu dowolnej, sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy oceny materiału dowodowego i w konsekwencji przeniesienia błędnych ustaleń faktycznych do orzeczenia sądu odwoławczego.

Natomiast obrońca S.S. złożoną kasację oparł na zarzutach:

1. rażącego naruszenia prawa karnego procesowego, które miało oczywiście istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia – art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 79 § 2 k.p.k. poprzez oczywiście niesłuszne uznanie, że nie istnieją wątpliwości co do poczytalności oskarżonego i że zagadnienie związane z jego zdrowiem psychicznym i możliwością udziału w postępowaniu odwoławczym nie wymaga wiadomości specjalnych, podczas gdy z dokumentów dołączonych o apelacji oraz pisma z dnia 7 marca 2023 r. wynika, iż wątpliwość co do poczytalności oskarżonego S.S. zachodziła i była stosownie udokumentowana;
2. rażącego naruszenia prawa karnego procesowego, które miało oczywiście istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia – art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. – poprzez nieuwzględnienie przez Sąd Apelacyjny w Lublinie zarzutu obrońcy skazanego w postaci naruszenia art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. w którym obrona wskazywała, że sąd pierwszej instancji przeprowadził postępowanie w sprawie przeciwko oskarżonemu, który nie miał obrońcy, a w stosunku do którego istniały uzasadnione wątpliwości, co do jego poczytalności i możliwości udziału w rozprawie i końcowo stwierdzenie przez sąd odwoławczy, że zarzut ten jest

niezasadny, bowiem na żadnym etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji oskarżony nie powoływał się na jakiegokolwiek dolegliwości psychiczne w sytuacji, gdy obrona wraz z apelacją przedłożyła szereg dokumentów potwierdzających, że skazany S.S. co najmniej od dnia 16 marca 2001 r. ma problemy psychiczne związane z zaburzeniami osobowości o typie osobowości nieprawidłowej, co oczywiście uzasadniało uchylenie przez Sąd Apelacyjny w Lublinie zaskarżonego wyroku na podstawie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości przez Sąd Okręgowy;

3. rażącego naruszenia prawa karnego materialnego, które miało oczywiście istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia – art. 258 § 1 k.k. – poprzez oczywiście niesłuszne uznanie, że skazany S.S. działał w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, podczas gdy wymowa materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie zdecydowanie za tym nie przemawiała, a nadto - była na tyle wątpliwa, że sąd odwoławczy zmienił ustalenia faktyczne w zakresie rzekomego kierowania grupą przestępczą wobec skazanego M.B.

Autorzy nadzwyczajnych środków zaskarżenia zawarli w nich wnioski o uchylenie wyroków sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Lublinie, a także o wstrzymanie wykonania zaskarżonego kasacjami orzeczenia.

Odpowiedź na wymienione wyżej kasacje złożył oskarżyciel publiczny, który wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych oraz nieuwzględnienie wniosków o wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wnioski obrońców skazanych nie zasługiwały na uwzględnienie.

Wskazując w pierwszej kolejności na brzmienie art. 532 § 1 k.p.k., należy przypomnieć, że w razie wniesienia kasacji Sąd Najwyższy może wstrzymać wykonanie zaskarżonego orzeczenia, jak i innego orzeczenia, którego wykonanie zależy od jej rozstrzygnięcia. W treści przepisu art. 532 k.p.k. ustawodawca nie

wskazał przesłanek wstrzymania wykonania zaskarżonego orzeczenia, niemniej jednak nie budzi żadnych wątpliwości, iż rozwiązanie zawarte w wyżej wymienionym przepisie winno mieć charakter wyjątkowy, albowiem stanowi ono odstępstwo od zasady natychmiastowej wykonalności wyroków (*vide* art. 9 § 3 k.k.w.). Zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą Sądu Najwyższego zastosowanie wskazanej instytucji wymaga kumulatywnego zmaterializowania się dwóch warunków. Pierwszym z nich jest wystąpienie już *prima facie* oczywistej zasadności zarzutów podniesionych w nadzwyczajnym środku odwoławczym. Z kolei drugim będzie wykazanie przez wnioskodawcę, iż dalsze wykonywanie orzeczenia mogłoby wywołać wyjątkowo dolegliwe i nieodwracalne dla skazanego skutki (zob. m.in.: postanowienie SN z dnia 8 lutego 2022 r., II KO 111/21, LEX nr 3305890; postanowienie SN z dnia 18 stycznia 2022 r., III KK 495/21, LEX nr 3290355; postanowienie SN z dnia 10 lutego 2022 r., IV KK 664/21, LEX nr 3348351; postanowienie SN z dnia 18 listopada 2021 r., III KK 391/21, LEX nr 3330806). Wobec tego dopiero łączne spełnienie wskazanych warunków daje asumpt do rozważenia zasadności wniosku o wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia.

Nie przesądzając o treści przyszłego rozstrzygnięcia, które zapadnie po merytorycznym rozpoznaniu kasacji należy zauważyć, że wstępna analiza podstaw oraz motywacji tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia dokonana w ograniczonym zakresie, bowiem tylko w zakresie niezbędnym dla rozpoznania rzeczonego wniosku o wstrzymanie wykonania orzeczenia, nie wskazuje na to, aby taka sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie. Podniesione przez wnioskodawcę argumenty nie pozwalają na uznanie ewidentnej, niejako „rzucającej się w oczy” wadliwości rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w Lublinie, co potwierdza również stanowisko prokuratora zawarte w odpowiedzi na kasację. Obrońcy skazanych D.K. i S.S. wprawdzie wskazywali na bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., niemniej jednak jej zaistnienie wymaga wykazania, że powstała wątpliwość co do poczytalności oskarżonego *tempore criminis* lub stanu jego zdrowia psychicznego *tempore procedendi*. Wprawdzie obrońca skazanego D.K. wskazuje na judykaty, zgodnie z którymi zaistnienie okoliczności wskazanej w art. 79 § 1 k.p.k. rodzi konieczność

reprezentowania oskarżonego przez obrońcę i jego udziału w rozprawie, chociażby przed sądem okoliczność ta się nie ujawniła (wyrok SN z dnia 16 stycznia 2014 r., V KK 219/13, LEX nr 1415516, wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV KK 408/14, LEX nr 1710389; wyrok SN z dnia 23 kwietnia 2015 r., V KK 54/15, LEX nr 1681528), niemniej jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest również stanowisko przeciwne, iż stawianie sądowi pierwszej instancji zarzutu obrazy przepisu art. 79 § 1 pkt 3 i § 3 k.p.k., a w konsekwencji uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., w sytuacji, gdy nie tylko nie powziął on w zakresie poczytalności oskarżonego uzasadnionych wątpliwości, lecz również, gdy – w świetle materiału dowodowego zgromadzone w toku postępowania – nie miał podstaw do ich powzięcia, uznać należy za nieuprawnione (*vide* m.in. wyrok SN z dnia 14 lutego 2005 r., II KK 491/04, LEX nr 149603; postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2012 r., III KK 176/11, OSNKW 2012, nr 4, poz. 38; postanowienie SN z dnia 15 czerwca 2022 r., IV KK 179/22, LEX nr 3451986). Kwestia ta, podobnie jak ocena czy przedłożona dokumentacja rodziła „uzasadnione wątpliwości” w rozumieniu art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., będzie wymagała rozstrzygnięcia na rozprawie. Ta ostatnia okoliczność była zresztą podnoszona w apelacjach i sąd *ad quem* odnosił się do tych zarzutów w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 2786-2786v). Ocena prawidłowości stanowiska sądu odwoławczego wymaga analizy całości akt sprawy. Co się zaś tyczy pozostałych zarzutów kasacyjnych, to sprowadzają się one w istocie do nierzetelnej kontroli odwoławczej i również nie są na tyle oczywiste, aby przesądzać na wstępnym etapie o ich zasadności czy niezasadności.

Reasumując, należało stwierdzić brak podstaw do uwzględnienia wniosków o wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia. Raz jeszcze podkreślić należy, iż przedmiotowa decyzja w żadnej mierze nie przesądza o treści przyszłego rozstrzygnięcia co do wniesionych nadzwyczajnych środków zaskarżenia, która to kwestia będzie przedmiotem rozstrzygnięcia w odrębnym postępowaniu, po szczegółowej analizie materiałów sprawy. Rozstrzygnięcie wniosku złożonego w oparciu o przepis art. 532 § 1 k.p.k. nie stanowi swobodnego prejudykatu w postępowaniu kasacyjnym, dlatego też w żaden sposób nie rzutuje ono na kierunek przyszłego rozstrzygnięcia odnośnie kasacji. Nie oznacza nawet, iżby procesowo

niedopuszczalne było w przyszłości uznanie zarzutów postawionych w kasacji za oczywiście zasadne (zob. postanowienie SN z dnia 11 marca 2022 r., III KO 12/22, LEX nr 3409477).

Mając powyższe okoliczności na uwadze, orzeczono zatem jak w sentencji postanowienia.

(P.B.)

[ms]